

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Ishaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrtri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katol. Makovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnina. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštalne proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Naročnikom „Slovenskega Gospodarja“!

Prvi oktober je že minul, a vendar še niso vsi cenjeni naročniki obnovili naročnine. **Storite svojo dolžnost!**

Prijatelji!

Uporabite vsako priliko za pridobivanje novih naročnikov. »Slov. Gospodar« mora v vsako pošteno slovensko hišo! Za četrtri leta stane »Slov. Gospodar« samo 1 krono. Upravništvo.

Opomba: Kdor želi položnice za nove naročnike naj piše po nje na naslov: Upravništvo „Slov. Gospodar“, Maribor.

Premirje v štajerskem deželnem zboru.

Jutri, dne 10. oktobra se snide, ako ne nastopijo nepričakovane ovire, štajerski deželni zbor na 10-dnevno zasedanje. Ne v znamenju boja, ampak v znamenju miru, se sestanejo štajerski deželni poslanci. Vendar slovenski poslanci obstrukcije niso opustili za vselej, temveč jo le izločili za sedanje kratko zasedanje z natančno določenim delovnim načrtom. Kakor hitro mine sedanje oktobrsko zasedanje, nastopijo naši poslanci zopet svoja stara mesta, vihteč moč orožja nad deželnim zborom, razven če se Nemci pobotajo z nami in se sprijaznijo z znanimi našimi zahtevami. Pravilno rečeno, se je torej sklenilo edino-le premirje za kratko zasedanje od 10.—20. oktobra.

Za predloge, ki niso naravnost namenjeni našemu narodu, slovenski poslanci za čas oktobrskega zasedanja niso dali druge obveznosti, nego da ne obstruirajo, sicer pa imajo prosto roko in lahko uravnajo svoje stališče, kakor jim narekava njih prepričanje in ozir na njih volilce. Tako n. pr. bodo vsi slovenski poslanci nastopili in glasovali proti zvišanju na klade na pivo, isto menda tudi glede davka na vrednostni prirastek.

V tem kratkem zasedanju pridejo tudi za slovensko ljudstvo važni predlogi v pretres, za katere sta nemška večina in vlada sprejeli obveznost, da bodo tudi v tem zasedanju v polnem obsegu zakonito rešeni. In sicer:

1. Ustanovitev slovenske gospodinjske šole v St. Juriju ob južni železnici. S tem bo ondotna kmetijska šola izpopolnjena ter organizirana kakor nemška šola v Grabnerhofu. Za gospodinjsko šolo zgradi država posebno poslopje, za vzdrževanje bosta skrbeli država in dežela. Za zgradbo da država 80.000 K, za vzdrževanje država letno 4000 K, dežela skrajna letno vsaj 1000 K.

2. S šolskim letom 1914-15 se ustanovi slovenska meščanska šola. Kje, o tem se bo odločilo v krogu Slovenskega kluba deželnih poslancev. Šola se ustanovi brezpogojno, ker se je vlada obvezala, da priskoči v to svrhu deželi s predujemom na pomoč, ako bi sama ne imela sredstev. S tem je izpolnjena stara točka v programu štajerskih Slovencev, ki so vedno in povsod tožili, da nimajo niti ene meščanske šole, posebno za svoj obrtniški stan in tržko prebivalstvo, Nemci pa v izobilju. Kar se slovenskim poslancem dosedaj ni posrečilo, to prinašajo sedaj poslanci Slov. Kmečke Zveze slovenskemu ljudstvu kot svoj vojni pridobitek v dar.

3. Doneski za ceste se bodo redno izplačevali za dobo od 1. januarja 1914 naprej, kakor hitro se odkáže deželam prispevek iz takozvanega državnega davčnega načrta. Za izplačilo zaostalih doneskov iz

prejšnjih let se med Slovenci in Nemci ni prišlo do sporazuma.

4. Tudi brezobrestna posojila za vinogradnike se bodo pod istimi pogoji izplačala od dne 1. januarja 1914 naprej.

Zelo zadovoljno s tem zasedanjem bo gotovo učiteljstvo, kajti ono dobi draginjsko doklado v znesku 1.200.000 K, torej vse, kar bo prinesla zvišana doklada na pivo. Ali bo tudi vsaj odsev te zadovoljnosti padel na našo stranko, o tem je nevarno prerokovati. Vsakdanja prislovica pravi, da se v politiki ne sme računati na hvaležnost. Vsekakor zanimivo pa je, vsaj za nepristranskega in trezno mislečega, da naša stranka prinaša kot prve pridobitve iz svoje večletne vojske zavode za izobrazbo in znake stvarne, ne frazerske naklonjenosti do učiteljstva. Mi, ki nas liberalni tintomazi slikajo kot najhujše nasprotnike šole in učiteljstva, imamo poslance, ki takrat dejanski izkažejo svoje uvaževanje za šolo in učiteljstvo, ko liberalci proti njim najhujše lažejo in hujskajo.

S tem, kar so naši poslanci za sedaj dosegli, ni izpolnjen seznam vseh želj in zahtev, ki si jih je Slovenska Kmečka Zveza postavila kot cilj svoje deželnozbornske politike. A začetek je storjen. Nihče ne more reči, da so bili dosedajni boji brezuspešni. Če bodo Nemci znanprej bolj prijenljivi in če bodo nudili Slovincem predpogoje za njih narodni in gospodarski obstanek, dobro, potem bo deželni zbor tudi pozneje deloval, ko mine teh 10 oktobrskih sej. Če ne, potem oživi nanovo obstrukcija. Deželne denarne razmere so take, da je obstrukcija ravno tako mogoča kot dosedaj, a tudi ravno tako neprijetna za nemško večino kot dosedaj. S sedanjim oktobrskim zasedanjem se torej položaj ni v bistvu nič izpremenil, slovenski poslanci spravijo le pod streho, kar je bilo zrelo, potem pa zopet na okope!

Nemške šole.

Slučajno sem bil navzoč pri šolski sv. maši otrok nemške mučilnice v popolnoma slovenskem kraju. In žalost, bridka bol mi je prevzela srce, ko sem gledal, kako so se otroci, zlasti manjši, ozirali kakor preplašeni okrog. Nič tistega otroškega veselja in pobožnosti, ki jo sicer občuti nedolžno otroško srce v hiši božji. In kako bi šla iz srca molitev, ko so skupno molili sv. rožni venec v neznanem jim, tujem nemškem jeziku. Zdaj sem si mogel razložiti, zakaj se po nemških mučilnicah ne samo nevednost, ampak tudi neofesanost in razposajenost širita med našo mladino. Saj so te šole prava kuga, ki mora zamoriti v otroškem srcu vsako sled bogoljubnosti, pobožnosti, ki je podlaga čednostnega, poštenega življenja. Kako naj otrok ljubi Boga in se tega nauči, ako se mu mora nauk o Bogu podajati v tujem jeziku. Materina skrb in ljubezen je solnce otrokovega življenja, materin jezik edino more otroku kakor v drugih vednostih, še prav posebno pripomoči do spoznanja in ljubezni božje. Če se to hoče doseči, kar je sicer proti naravi in zato pregrešno, s tujim jezikom, bode ostal otrok Bogu tuj in bo tak za celo življenje. To bi ravno radi protestantski hlapci in šullerajnovci dosegli. Zato se mi v srce smilijo otroci, ki jih kratkovidni in brezvestni stariši dajo po nemškutarskih hujskaških ugrabitih in potisniti v nemško šolo-mučilnico. S čim se bodo mogli zagovarjati stariši, ki zakrivijo nad svojimi otroci to — ne morem drugače reči — hudodelstvo? Presadi cvetlico dolinsko vrh visoke gore — usahnila ti bo. Nemogoče je, da bi se srce, duša otrokova, prav razvijala, ako se presadi nežno cvetko otrokovo — nedolžno srce — v tujo nemško zemljo (šolo). Ali zaslužijo ime: mati, oče, stariši, ki kaj takega storijo nad svojim otrokom?

Bere se večkrat, da ugrabijo cigani kakega otroka, da mora za-nje beračiti ali ga na drug način porabijo za svoje namene. Tem ciganom so podobni naši nemškutarji, ki z obljubami ali grožnjami ugrabljajo slepim ali pa odvisnim slovenskim starišem nedolžno deco, da jo potem v nemškutarskih šolah vzgajajo za svoje ničvredne namene, da bodo zaničevali lastne stariše, se sramovali in sovražili svoj lastni

materni jezik. Podle nemškutarske duše ne morejo niti približno čutiti, kaka hudobija je zapopadna v tem početju, ki je in bo rodilo samo prokletstvo za stariše, otroke in njih zapeljivce!

V nekaterih krajih se začinja šolsko leto šele začetkom novembra. Slovenski stariši: Pokažite, da ljubite svojo deco!

Vinska letina in cene.

Po naših slovenskih vinogradih se je po nekod že začela trgati. V Maribor so prišli že prvi vozovi z novim vinskim moštom. Ko urednik gleda skozi okno in vidi naložene vozove s polnimi sodi, zapoje sam pri sebi, pa tako, da ga nihče ne sliši: „Konjički škrebļajajo, ker vozijo težko, ker vince peljajo, k' je močno sladko“. Večina vinogradnikov pa je te dni „podbirala“ in čaka z glavno trgatvijo. In to je tudi prav. Upati je, da bo lepo vreme in toplo solnce do Terezijinega pridjalo še več stopinj sladkorja. Vinogradniki naj pomislijo, da se ne gre za to, ali bo pridelal več vina, če trgati bolj zgodaj nastavi, ampak važno je, da po pozni trgatvi dobimo boljšo vinsko kapljico, katera se bo mnogo, mnogo dražje plačevala kot pa kislica, ki se dobi po prezgodnji trgatvi.

Glede vinskih cen prihajajo različna poročila. Iz Ljutomerskih goric poročajo, da se bodo cene za vinski mošt „od preše“ sukale med 40—70 vin. liter. Za portugizec se plačuje 40—48 vin. V Mariboru pa hočejo vinski trgovci kupovati vinski mošt po sledečih cenah: Za mošt, ki ima 10—12 stopinj (%) sladkorja, plačajo stopinjo 2 vinarja, za 12 stopinj torej 24 vin. liter. Za mošt, ki ima 12—15 stopinj, obljubejejo 4—6 vin. nad %, t. j.: če ima mošt 15 stopinj, 36 vinarjev za liter. To so skrajno sramotne cene. Pomnimo, da so vinske kleti večinoma prazne in da bo letošnji pridelek vendar mnogo boljši od lanskega. Naj se torej nihče, če tudi silno rabi denar, ne da premoliti od mešetarjev bogatih vinotrzcev. Po mnenju izkušenih vinogradnikov bi naj bila osnovna cena za mošt, ki ima 14%, vsaj 40 vinarjev, za onega pa, ki vaga 15—16%, 50—56 vinarjev liter. Pomnimo, da bo vinska letina letos splošno zelo pičila.

Trte so pri nas na štajerskem mnogo trpele od pomladanske slane in poletnih vremenskih uim. Ravno tako je na Dolenjskem in Nižjem Avstrijskem.

Na Goriškem in Vipavskem ima mošt (tam je trgati že s 1. oktobrom večinoma končana) po 16—18% sladkorja in se plačuje od preše po 30 do 46 K hektoliter. — V Istri je trta dobro obrodila, toda tudi tu ni dobrota taka, kakor bi bilo želeti. Cena istrskemu grozdju za 100 kg je bila 27. septembra: v Kopru: refošk 29'63 K, muškati 31'12 K, navadno belo 25'44 K; v Izoli: refošk 28 K, navadno belo 24 K, fino belo 26 K; v Piranu: refošk 20'60 K; v Bujah: navadno belo 20 K; v Poreču: navadno belo 19'67 K, burgundec 24 K; v Rovinju: refošk 28'28 K, muškati 33 K, navadno belo 22'68 K; v Lušnju: navadno belo 30 K, navadno črno 28 K. — Na Ogrskem se je trgati v nekaterih krajih že začela. Na sploh je pida-lek jako pičel in tudi dobrota manj vredna. Posebno se pritožujejo od povsod, da grozdje močno gnije. V krajih ob štajerski meji je uničila toča večino pridelka. — Na Tirolskem je po nižavah grozdja obilo in dobro zori. Tudi je lepo in zdravo. V višjih legah pa je tudi tu pridelek pičel in še ta ne zori dovolj. Vendar se pritožujejo tudi na Tirolskem, da ima mošt le malo sladkorja. Cena moštu je tu od 28—40 K hektoliter (100 l). — V Italiji, na Francoskem, in na Španskem bo, kakor poročajo listi, vinski pridelek še slabši kot v naših krajih.

Radi časniških poročil, da bo letos vinski pridelek zelo slab, prihaja iz severnih dežel le malo vinskih kupev v južne kraje. Nek oskrbnik velikih vinogradnih posestev v Slovenskih goricah je pravil pisou teh vrstic, da so baje bogati nemški pivovarnarji nalašč pisali v svojih in od njih odvisnih listih, da bo letošnji vinski pridelek še slabši od lanskega, kar pa ni res. Namen teh ljudi je jasen: Uplivati na gostilničarje v severnih krajih, da ne nakupijo mnogo vina v naših krajih. S tem je mnogo pomagano vinotrzcem, ki pod pretvezo, da ni kupev za letošnji mošt, tiščijo cene k tlom.

Od vzornega vinogradnika smo dobili še sledeče: Kakor smo izvedeli, so vinotrzci sklenili kartel, za vinski mošt letos ponujati naslednje najvišje cene:

za mošt za 11% 22 in 4 = 26 vin., za mošt za 12% 24 in 4 = 28 vinarjev, za mošt za 13% 26 in 4 = 30 vinarjev, s 14% 28 in 4 = 32 vin., s 15% 30 in 6 = 36 vin., s 16% 32 in 6 = 38 vin., s 17% 34 in 6 = 40 vinarjev, z 18% 36 in 6 = 42 vin. itd. Ker bodo mošti bržčas povprek imeli 16%, bi bila povprečna cena 38 vin. za liter. Toliko stane, kakor kaže vinogradniško knjigovodstvo, če trta srednje obrodi, pridelovane enega litra, in bi se vinogradnik, ki tako proda mošt, trudil čisto zastoj. Ubogi kmet bi naj torej skrbel in se potil ter vse leto trepetal zgolj za mestnega spekulant, ki se s kmetovim trudom neznansko bogati, se vse leto dobro redi in udobno, pa tudi razkosno živi! Primeri kažejo zaporedoma, da so ljudje, ki so začeli vinotrživo brez kracarja, čez 10 let toliko bogataši, da že lahko privatizirajo, čez 30 let pa milijonerji. Kmetje! Kakor nam vino tržeci ponujajo svoje cene, tako moramo mi kot producenti tudi ustanoviti svoje in se svojih držati. Kdor se za ošabnega spekulant trudi zastoj, je norec in sam svoj grobokop.

Politični ogled.

— **Cesar** letos ne bo šel za jesenski čas, kakor navadno, na svoj ogrski grad Gödölö, ampak ostane na Dunaju. Dne 5. oktobra je sprejel cesar grofa Stürgkha, dne 6. pa grofa Berchtolda. Oba ministra sta poročala vladarju o notranjem, oziroma zunanjem političnem položaju. Vladarjevo zdravje je še vedno zadovoljivo.

— **Državni zbor** je sklican za dne 21. oktobra ob 11. uri dopoldne k zopetnemu zasedanju. Na dnevnem redu je razprava o novem davčnem (finančnem) načrtu.

— **Načelnik generalnega štaba**, Konrad pl. Hecendorff, o katerem so pisali listi, da bo odstopil, bo na željo cesarja, kakor se poroča z Dunaja, še nadalje ostal na svojem mestu. Cesar bo baje Konrada Hecendorffa v kratkem v znak zadovoljnosti imenoval za grofa.

— **Kranjski deželni zbor**. Razprava v kranjskem deželnem zboru so vedno bolj zanimive. Poslanci Slovenske Ljudske Stranke berejo v svojih govorih hude levite liberalnim zagarjem, kateri se spodtikajo nad vsako, še tako koristno napravo. V seji dne 30. septembra se je končala razprava o deželnih električnih napravah na Završnici. Dva inženjerja-strokovnjaka sta izjavila v zbornici, da bo vsa naprava tekom časa prinašala deželni lepe dohodke. Deželni zbor ni hotel verjeti zabavljanju liberalca Ribnikarja ter je sprejel predlog poslanca Jarca, s katerim se izreka deželnemu odboru glede Završnice zaupanje. Nato so prišle na dnevni red razne manjše gospodarske zadeve. Pri razpravi o izboljšanju posestev (melioracije) se je razvidelo, kako kranjska dežela pod vodstvom naših mož skrbi za izboljšanje kmetij. V zadnjih letih se je iz državnih, deželnih in zasebnih sredstev izdalo za izboljšanje zemlje okroglo 23 milijonov kron. V l. 1912 se je uporabilo 1.134.833 K, dežela je dala od tega nad 300.000 K. Dr. Krek je govoril k temu predmetu in je izborno dokazal, da je Kranjska glede dobrega deželnega gospodarstva ena med prvimi avstrijskimi deželami. V tej seji se je sklenilo, da prispeva dežela večje svote k ustanovitvi Vajeniškega Doma v Ljubljani, v katerem se bodo vzgajali obrtniški vajenci. Liberalci so seveda tej ustanovitvi nasprotovali, ker se bojijo, da bi se obrtniški naraščaj v bodoče navajal h krščanski poštenosti. — V seji dne 2. oktobra je bilo v razpravi poročilo ustavnega odseka o občinskih posredovalnih uradih. Kranjski deželni zbor je dne 27. septembra 1911 sklenil ustanoviti po občinah posredovalne urade, ki imajo nalogo, preprečiti nepotrebne in drage pravde med občani. Iz poročila o delovanju teh uradov in govorov kmečkih poslancev je razvidno, da so ti mirovni uradi marsikatero nepotrebno pravdo preprečili. Liberalni in nemški poslanci, posebno advokate, se hudo branijo te važne uvedbe, ker se bojijo izgube zaslužka. Sklenilo se je, da se poda javnosti natančno poročilo o dosedanjih uspehih teh uradov. V tej seji se je vršila zelo burna razprava radi liberalne interpelacije glede sestave porotniških imenikov. Deželni odbor je namreč naročil občinam, naj sestavijo porotniške liste strogo natančno in po postavi. Liberalci se bojijo, da bi vsled tega odslej ne imeli več večine na porotniških klopih. Že deželni predsednik baron Svare je liberalce močno zavrnil, ko pa je dobil besedo dr. Krek, so dobivali liberalci udarec za udarcem. Govornik je povdarjal, da so bili porotniški imeniki do sedaj v naših krajih tako sestavljeni, da so bili naši listi gotovo obsojeni, a nemškutarški in liberalni pa oproščeni. Za porotnike se jemljejo večinoma le gostilničarji in kramarji, ki so navdušeni liberalci, pri nas tudi nemškutarški. Govornik je ožigosal z ostrimi besedami početje liberalcev, ki so v boju proti njemu poklicali na pomoč neko nemško žensko, katera je zadnji čas s pomočjo liberalnih časnikov metala na dr. Kreka žaljive očitke. Cel liberalen in tudi naš štajerski nemškutarški tabor se je veselil pomoči, ki jim jo je ponudila ta ženska proti dr. Kreku. Pisava „Slovenskega Naroda“, „Narodnega Lista“ in njihov zavezniški „Stajerca“ je bila zadnji čas tako nesramna, da se je ogabila vsakemu poštemu človeku. In ker v naših krajih porotniki liberalne in nemškutarške uradnike, kakor nam je znano iz izkušnje, oprostijo, stoji dr. Krek proti temu grdemu zabavljanju

nju brez orožja pred sodiščem. Saj ona ženska, ki napada dr. Kreka, sama trdi, da se ji ne more nič zgoditi, kajti med 34 porotniki so vsi liberalci razen 8. Dr. Krek je končal svoja izvajanja tako-le: Želim, da bi se iz te razprave izčistile razmere, da bi vsaj kot ljudje skupaj živeli drug pri drugem. To je korist dežele in naroda. Če pa to ni mogoče, potem mi fantje, kar nas je, skupaj držimo! (Gromovito ploskanje, ne pojenjajoče odobravanje in navdušenje.) Naj kdo drugi v zaupanju v prisegolomstvo dela, kar hoče, mi stojimo! Ein Soldat, treu und brav! — vsi eno! (Viharno navdušenje.) Na liberalce je govor dr. Kreka jako uplival, da si niso upali niti odgovarjati. Seveda liberalni časopisi še bodo dr. Kreka kljub temu blatili naprej. Po dr. Kreku je dr. Lampe v šaljivem govoru okrcal liberalce, da so bili popolnoma pobiti. Nazadnje se je sprejel dr. Krekov predlog, naj vlada vse potrebno ukrene, da se od gosposke zbornice sklenjena preosnova porotnih sodišč ustavno izvrši. — V seji dne 3. oktobra se je pričela proračunska razprava. V tej seji je zopet govoril dr. Krek o bodočih gospodarskih in kulturnih nalogah deželnega zbora. Dr. Tavčar je očital v tej seji, da je S. L. S. glede volitev v mestni skupini prelomila besedo, ki jo je dala liberalcem. Na ta očitke, ki je brez vsake podlage, je dobil liberalni prvak in vsa njegova stranka od dr. Lampeta kot odgovor, da jo je dobri mož odkuril iz zbornice. Deželni glavar je prečital uradni zapisnik, ki dokazuje, da je dr. Tavčarjeva trditev neresnična. Prečital je izjavo, na kateri sta podpisana liberalna generala dr. Tavčar in dr. Triller, ki izpričujeta, da je liberalen očitke neosnovan. Dr. Lampe je v svojem govoru neusmiljeno pobijal pisavo liberalnega časopisa ter je rekel med drugim sledečo: „Časopisje, ki ga čita naše ljudstvo, je dobro, slabo je tisto časopisje, ki se rodi iz liberalnega polizobraženstva. Sloj, živeč v tem vzduhu, je tisti, ki kviri naše javno življenje. Kar se tiče Nemcev, berite „Štajerca“ (Zivahno pritrjevanje), ki ga plačujejo Nemci, da v slovenskem jeziku kviri in blati naš narod. (Burno pritrjevanje.) To je najgrši list na avstrijskem jugu! (Splošni klici: Res je!) In ravno slovensko liberalno časopisje s svojimi grdimi noticami daje Nemcem najbolj povod, da blatijo naš narod!“ (Velikansko pritrjevanje.) Govornik med drugim tudi povdarja: „Vsak ve, da smo mi Slovenska Ljudska Stranka! In to, kar je v tem imenu izraženo, z vso silo izvršujemo. Ne enega slučajja ne more nobeden navesti, da bi mi v tem pogledu ne bili svoje dolžnosti izvršili! Liberajci omenjate sodno službo. Ali imamo tam oblast mi? Ravno vi liberalci imate pri sodstvu več upliva, mi manj. S. L. S. je nastopila proti Hohenburgerju, pa je prišla liberalna stranka, nam padla v hrbet in branila Hohenburgerja! (Veliko pritrjevanje.) Kdo je pa tisti, ki vsako slovensko početje oslabljuje in onemogočuje? Vaša stranka! (Res je!) Vi se pritožujete, da se pri deželni vladi ne more v slovenskem jeziku občeovati. Jaz z vsakim dvornim svetnikom lahko slovensko občujem. Liberalna stranka pa je sprejela osebo, ki ni slovenskega rodu, ki je slovenskega jezika nezmožna (Velika veselost), to je Kamila Theimer. (Bučna veselost.) Ona vam pošilja same nemške dopise (Buren smeh), vi jih pa morate prestavljati, uradujete pa z njo nemško.“ (Velikanska krohota veselost.) Nato se je nadaljevala proračunska razprava. Vsi govorniki S. L. S. so naštevili liberalcem take gorke, da so bili ti kar iz sebe. Eni so utihnili in osramočeni gledali pod klop, drugi pa so se hudovali tako, da jih je moral deželni glavar poučiti, kako se imajo vesti v zbornici.

— **Goriški deželni zbor** je začel zborovati v sredo, dne 1. oktobra. Cesar je za deželnega glavarja imenoval načelnika italijanske krščanske socialne stranke, prošta dr. Faiduttija, za podglavarja pa slovenskega liberalca dr. Frankota. Dosedaj je bil na goriškem deželni glavar pristaš liberalne laške stranke. Zasedanje je otvoril tržaški cesarski namestnik, princ Hohenlohe, v laškem in slovenskem jeziku. Nato je govoril otvoritven govor glavar Faidutti, ki je rekel, da se bo napram Slovincem vedno držal načela krščanske pravičnosti, ki je temelj vsakemu blagostanju. Govoril je še podglavar Franko, na kar so poslanci storili obljubo. V drugi seji so se volili deželni odborniki. Iz kmečke skupine je bil izvoljen kršč. socialc Lah dr. Flego, za namestnika krščanski socialc Pičini. Iz mestne skupine je bil izvoljen laški liberalc dr. Pinausig, za namestnika krščanski socialc grof Prandi; veleposstvo je izvolilo Slovence dr. Gregoriča, za namestnika pa liberalca dr. Frankota; iz cele zbornice je izvoljen Slovenec Dominec, za namestnika pa liberalc dr. Podgornik. — V ponedeljek, dne 6. t. m., je bila zopet seja, v kateri se je razpravljalo o izvršenih volitvah v deželni zbor in o namestnem povišanju deželne doklade na pivo od 4 na 8 K pri 100 litrih. Predlogo se je izročilo finančnemu odseku v rešitev.

— **Hrvatsko**. Komisar Škrlec je že popolnoma ozdravel. Za voditelje posameznih oddelkov vlade v Zagrebu je Škrlec imenoval same madžarone. Tudi za velike župane posameznih okrožij so imenovani pristaši vladne madžaronske stranke. Vse hrvatske stranke so radi teh imenovanj hudo razburjene. Domneva se, da bo Škrlec v kratkem razpisal nove volitve za hrvaški sabor ter upa, da dobi večino ne svoje stran. Madžaroni obračajo, a hrvaško ljudstvo bo obrnilo. — Dne 3. t. m. ponoči, nekako četrto po polnoči, se je zaslizal po Reki strahovit pok. V luki so zaznutili, da so se zagugali čolni in manjše ladje. Iz javnih prostorov in zasebnih hiš so hiteli ljudje na uli-

co in vse je povpraševalo, kaj se je zgodilo. Bila je eksplozija, tako močna, da so mislili nekateri, da je morda smodnišnica zletela v zrak. Zgodila se je eksplozija v palači reškega vladnega oblastnika (guvernerja) na trgu Municipio, kamor se je takoj zgrnila velikanska množica občinstva. Dognalo se je, da se je v poslopju poleg guvernerjeve palače razpočila bomba, ki jo je prinesel tjakaj človek, ki je prišel čez zidano vrtno ograjo. Odprl je potem okno v pritličju in položil bombo v sobo, jo zažgal s pomočjo kakih 4 metrov dolge užigalne vrvice in potem pobegnil. Bomba je napravila veliko škodo. Razbita so skoro vsa okna na guvernerjevi palači in prav tako tudi na bližnjih hišah. Vrtno ograjo za palačo je eksplozija razrušila in poslopje, v katerem se nahaja arhiv, je precej poškodovano. Stene so se razpokale, strop je bil ludo prizadet, a pohištvo in zlasti tamkaj se nahajajoči spisi so skoraj popolnoma uničeni. Zaprli so več sumljivih oseb.

— **Solnograško**. Nemci v solnograškem deželnem odboru tudi slabo gospodarijo, kakor naši štajerski. Proračun te dežele izkazuje za prihodnje leto 2,131.714 K primanjkljaja. Deželne doklade se bodo zvišale na 65%, poleg tega bodo pa še naložili 10% no doklado na vino in meso. Nemško gospodarstvo je v vseh deželah zares uzorno!

— **Ogrsko**. Včeraj, dne 8. oktobra, se je zopet pričelo zasedanje ogrskega državnega zbora. Vlada je vpoklicala v Budimpešto nad 300 orožnikov, da pomnoži z njimi državnozbornsko stražo. Vodja opozicije, poslanec Just, je na dobro obiskanem zborovanju v mestu Mako izjavil, da bo njegova in z njo vse druge opozicijske stranke nadaljevale oster odpor proti večini, posebno proti grofu Tisi. „S Tiso ne maramo miru, ampak zahtevamo, da se državni zbor razpusti.“ Pri novih volitvah upa opozicija vlado in večino premagati.

— **Na Balkanu**. Avstrijska in italijanska vlada sta po svojih poslanikih v Belgradu izročili srbski vladi opomin, da naj srbsko vojaštvo pri sedanjih bojih z Albanci ne prekorači albanske meje. Srbska vlada je izjavila, da bo ona le čuvala srbsko last in bo spodbila z vojaštvom albanske čete s srbskih tal. — Boji med Srbi in Albanci bodo skoro gotovo v kratkem končani. Srbi so prepodili Albance že skoro popolnoma s srbskega ozemlja. Dne 2. oktobra se je vršila v ozemlju Ljuma huda bitka. Srbski topovi so zlomili albansko premoč, Albanci so bežali. Srbske čete so dne 2. oktobra vkorakale v Debar in Ohrid, kjer so dan poprej po hudem boju premagali Srbi albanske čete. Bitka okoli Debarja je bila jako krvava in je trajala celo noč. Arnavti (albanski rod) so bili oplenili vse kraje, tako, da vlada zdaj glad. Arnavti so tudi vse poklali. Tako srbske kakor tudi grške čete se nahajajo sedaj že na albanskem ozemlju. S topovi Albanci sploh niso znali ravnati. Boj v Debru nadkrijuje vse grozote, kar se jih je zadnja leta na Balkanu zgodilo. Boj se je vršil po ulicah. Vsako hišo je bilo treba posebej osvojiti. Ko so izstrelili Albanci svoje streljivo, so se vrgli s sekirami na vojaške. Mož se je boril z možem. Izgube na obeh straneh znašajo nad 1000 mrtvih. Naposled so bili Albanci popolnoma razkropljeni. — Srbski ministrski predsednik Pašič je na Dunaju dne 3. t. m. posetil našega zunanjega ministra Berchtolda, s katerim je imel daljši pogovor. Pašič je izjavil, da ga je ta pogovor zelo zadovoljil. Sodi se, da je razpoloženje tako v Avstriji kakor v Srbiji za zblizanje obeh držav tako ugodno, da se mora smatrati kakor za gotovo, da nastanejo v kratkem med obema državama prijateljski odnosi. V političnih odnosih ne obstoje med obema državama skoro nikaka nasprotstva. Najvažnejše, to je albansko vprašanje, je urejeno. Tudi v gospodarskih vprašanjih se državi zblizujeta. — Spor med Turčijo in Grško se še ni polegel. Obe državi mobilizirata svoji armadi.

— **Italija**. Za laški državni zbor se pripravljajo nove volitve po novem volilnem zakonu, ki daje ljudstvu splošno volilno pravico, kakoršna je že uvedena za državni zbor pri nas. Po novem volilnem redu ima Italija 8,672.249 volilcev, in sicer celih 5 milijonov več kot prej. Katoličani se bodo udeležili letos po mnogih okrajih volitev, posebno v Gornji Italiji. V Rimu samem pa se katoličani vsled želje vs. Očeta ne bodo udeležili volitev. V poročilu, ki je objavljeno obenem s tem naznanilom, povdarja laška vlada posebno važnost laškega vojaškega odposlanstva v Afriki, ki je udarilo novo pot ljudskemu blagostanju. Kar se tiče zunanje politike, povdarja poročilo, da stoji Italija politično izborna. Trozveza je za celo Evropo temelj miru in podlaga krepkemu gospodarskemu razvoju. Glede vojaštva misli Italija sedaj peljati dveletno vojaško službo brez razlike stanu in orožja.

— **Kitajsko**. Dne 5. oktobra je bil za predsednika kitajske ljudovlade na novo izvoljen dosedanji predsednik Juansikaj. Ker je Juansikaj, kakor pišejo listi, mož odločne volje, se pričakuje, da bo znal ohraniti v veliki kitajski državi mir in red. — Zadnji spor med Japonsko in Kitajsko se je za sedaj mirno rešil. A stalen ta mir gotovo ne bo, ker bi Japonska rada na račun Kitajske povečala svoje pokrajine.

Razne novice.

Godovi prihodnjega tedna.

12. nedelja: 22. po Binkoštih; Maksimilijan, škof in mučenik.
13. ponedeljek: Edvard, kralj, Koloman, mučenec.
14. torek: Kalist, papež; Domicijan, škof.